Баєва О. І., Твердохліб А. О.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Теоретичні аспекти трансформаційних процесів в Україні та світі

olgaivanovnabaeva@gmail.com

Вступ. Розвиток світової економіки супроводжується суцільними різномасштабними трансформаціями. Трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці країни, впливають на економіку її регіонів та механізми управління їх конкурентним розвитком.

Мета дослідження. Дослідити теоретичні аспекти щодо трансформаційних процесів.

Матеріали та методи. У процесі дослідження використовувалися методи опрацювання інформації, системно-історичний аналіз.

Отримані результати. Аналіз трансформаційних процесів в економіці на макрорівні повинен спиратися на їхні емпіричні прояви та теоретичну основу. Емпіричними проявами трансформаційних процесів на макроекономічному рівні слугують зміни у виробничих силах та відносинах між ними, у сферах економічного відтворення (виробництво, розподіл, обмін, споживання), у видах та поширенні форм власності у суспільстві та відповідні соціально-економічні явища, що відбуваються протягом порівняно стислого періоду часу [Надточій І. І. Трансформація бізнес-процесів в системі забезпечення конкурентного розвитку територій].

Випадками емпіричних проявів трансформаційних процесів у економіці на макрорівні є роздержавлення власності та приватизація підприємств у 90-ті роки XX століття в Україні, олігархізація та тінізація української економіки протягом 2000-2010 рр., велика економічна депресія 1929-1934 рр. у США, стрімкий розвиток та криза IT-сектору у США протягом 1995-2001 рр. у США, «вивезення» реального сектору економіки з країн Європи та Північної Америки до країн Азії протягом 1970-1990 рр. тощо. Емпіричні прояви трансформаційних процесів є різними за тривалістю часу, географічною локалізацією, кількістю

охоплених суб'єктів, але їх об'єднує одне – всі вони ілюструють серйозні структурні зрушення у економічних відносинах між різними суб'єктами, представляють собою значні зміни, які торкаються значної кількості осіб однієї або декількох країн, мають значні економічні наслідки у вигляді перерозподілу власності, капіталу, істотної зміни фінансових результатів тощо.

Теоретичну основу трансформаційних процесів в економіці на макрорівні складають декілька груп теорій.

Змістовний внесок у дослідження теорії трансформації внесли науковці: Е. Тоффлер, Д. Белл, Дж. Гелбрейт, Н.І. Гражевська, С.В. Філиппова та інші.

Практичне значення теорій трансформації має декілька аспектів. По-перше, з'ясовані її основні закономірності, що дозволяють зрозуміти динаміку окремих параметрів (об'єм виробництва, норма прибутку, капіталовкладення) та спробувати виявити умови збалансованого переходу.

По-друге, визначаються кордони адаптації та ті критичні значення тиску на систему, при яких стрибок стає незворотнім. Один із головних принципів, на якому будується теорія трансформації, це взаємозв'язок єдності просторової та часової організації системи.

Однією із теорій сьогодення з дослідження трансформацій є теорія економічної трансформації. З 80-90 рр. XX ст. різко підвищилась увага до проблем економічної трансформації, коли міжнародне економічне та політичне суспільство зіткнулося з принципово новим колом таких проблем – посткомуністичною трансформацією. Теорію економічної трансформації в науковій літературі ще називають транзитологією.